

פרשת השבוע על פי ה"שם משמאל"

פרשת ואתחנן

3 / 9 / 10

בזוה יובנו דברי המדרש (שמ"ר פי מ"ה סי' 1) וחנותי את אשר אחוק. באותה שעה הראה לו הקב"ה את כל האוצרות של מתן שכן שהן מתוקנין לצדיקים. והוא אומר האוצר הזה של מי הוא והוא אומר של עושי מצוות. והאוצר הזה של מי הוא של מגדלי יתומים, וכל אוצר ואוצר, ואח"כ ראה אוצר גדול. אמר האוצר הזה של מי הוא אמר לו מי שיש לו אני נותן לו משכרו, ומי שאין לו אני עושה לו חנם ונותן לו מזה כו' יע"ש. 10 ולכאורה יפלא למה יגדל שכר מי שאין לו כלום משלו ממי שיש לו ובא בשכרו, שניתן לו אוצר גדול. ואמר כ"ק אבי אדמו"ר זצלה"ה דהפירוש מי שאין לו היינו שיודע שאין לו ובא רק בתחנונים, עכתה"ק. ולפי הנ"ל יובנו הדברים, דמאחר שיודע שאין לו כלום ומתחנן ומתחבט ע"כ הוא מתדבק יותר כנ"ל, וביותר כח וביותר עומק, וע"כ הוא מקבל שכר יותר:

20 ומעין ענין זה מצינו גם כן בשבת, דמחמת קדושת שבת המאירה על האדם, בא לו מזה להיות מכיר את ערכו השפל ולידע שעוד לא עשה כלום, ומחמת זה הוא בא לדביקות. וזה שאומרים בומירות ימינא ושמאלא ובינייהו כלה בקישוטין אולין ומאנין ולבושין, קישוטין הם תורה ומצוות, ולבושין הן מחשבות טהורות, ואעפ"כ יחבק לה בעלה (רק) ביסודא דילה, היינו מחמת שיודע כי אין לו רק היסוד שהוא איש יהודי מורע אברהם יצחק ויעקב, 30 ועדיין לא פעל ועשה כלום רק רוצה להבא, דעביד גיחא לה יהא כתיש כתישין, היינו שאר כחות הנפש שהם בבחינת יש שהם המונעים את החיובק כנ"ל. ודו"ק:

והנה זה אין כמעט בכח כל אדם וזלת יחידי סגולה השרידים אשר ה' קורא עליהם. אך בשעת רצון למעלה, וידוע כי כמים פנים אל פנים, זה גורם להתעוררות הרצון גם באדם למטה, והנה רצון הוא למעלה מכל הבחינות, מכל כחות הנפש, ואז יכול כל איש ואיש לבטל כל כחות הנפש להדבק בתפלה. 10 וז"ש המדרש שתפלה כמו מקוה, ושערי תפלה פעמים פתוחים פעמים נעולים, שמחמת שצריך פעמים פתוחים פעמים נעולים, כו' וע"כ עת רצון מי יוכל להגיע לזה. וז"ש המדרש אבל שערי תשובה לעולם פתוחים שנמשלה לים כו', כי התשובה כאשר ידע האדם שהוא כמוטל בים ואין לו עוד שום תקוה רק ע"י שאוחז אפילו באבר אחד בחבל שהושיט לו הקברניט, ומחמת שיודע שאין לו שום חיות וזלתו, ע"י יכול להדבק במקור החיים, וזה ששערי תשובה לעולם פתוחים, ולא בעי עת רצון דוקא, כי הוא בעצמו מחמת שיודע שאין לו שום חיות מצד עצמו, אם כן בהכרח מבטל כל כחות הנפש להכרח הזה לקבל חיות, א"כ ממילא יוכל להגיע להיות דבוק במקור החיים, אפילו שלא בעת רצון, כי א"צ שיגיע אליו מצד עת רצון אך מצדו של האדם, מחמת שביטל את עצמו מכל וכל בא לו זה:

והנה קרוב לזה הוא הלשון ואתחנן, שיודע שאין לו בעצמו אצל הקב"ה כלום רק מבקש מתנת חנם, והוא מכניע כל כחות הנפש 30 כמו עני בפתח שעומד ומתחנן, וע"כ בכל לשונות התפלה לא התפלל מרע"ה אלא בלשון תחנונים:

שנת תרע"ג
במד"ר (פ"ב סי' י"ב) ר' חנינא בר פפא שאל לר' שמואל בר נחמן מהו דכתיב ואני תפלתי לך ה' עת רצון, אמר לו שערי תפלה פעמים פתוחים פעמים נעולים, אבל שערי תשובה לעולם פתוחים, אמר לו מנין דכתיב גוראות בצדק תעננו אלקי ישענו מבטח כל קצוי ארץ וים רחוקים, מה המקוה הזה פעמים פתוח פעמים נעול, אף שערי תפלה פעמים פתוחים פעמים נעולים, אבל הים הזה לעולם פתוח, כך ידו של הקב"ה לעולם פתוחה לקבל שבים:

נראה דהנה במדרש (שם סי' א') עשרה לשונות נקראת תפלה כו', יע"ש. ונראה כי הם כנגד עשרה כחות הנפש, היינו שתפלה היא לשון דיבוק וחיבור כמ"ש המפרשים, ולזה צריך שיהיו כל עשרה כחות הנפש בטלין להקב"ה. וזה שמדמה המדרש תפלה למקוה, דכמו שאדם הנכנס למקוה ונשאר אבר אחד מבחוץ לא עלתה לו טבילה, כמו כן בתפלה אם לא תהי' בכל עשרה כחות הנפש עדיין עומד מבחוץ, ואפילו מחשבות שהן מלבושי הנפש מעכבין, ויש בזה רמז חז"ל (כתובות מ"ח) היא בבבדה וכו', אך לאו כל אדם זוכה לכך, כי לזה צריך שיהי' מופשט מכל עניני עוה"ו, וכמ"ש בש"ע (או"ח סי' צ"ח סעי' א') וז"ל וכך היו עושים חסידים ואנשי מעשה שהיו מתבודדים ומכוונים בתפילתם עד שהיו מגיעים להתפשטות הגשמיות ולהתגברות כח השכלי עד שהיו מגיעים קרוב למעלת הנבואה יע"ש:

7. צמות ה' א"ל א"ל עני

על כל אדם להיות בעוררי נפשו, וכמה הפליגו ז"ל בזוה"ק במצוה להיות מתמכי דאורייתא. וכן יששכר וזבולון, וכשמעון אחי עזרי' (סוטה כ"א). בודאי גם הקב"ה מסייע ומקיים מצוה זו. אך מובן שכל זה באם הכוונה זכה ונקי לקיים מצות השם לבד, כי השי"ת יודע תעלומות לב, ועל כן הצדיקים דכתיב בהם (תהלים קי"ב) במצותיו חפץ מאד ודרשו ז"ל (ע"ז י"ט). ולא בשכר מצותיו, בודאי הקב"ה מסייע להם ומגיעים למתוח הפצם, והנה בש"ס סוטה (י"ד) דמשה שהתאוה לארץ ישראל וכי לאכול מפרי' הי' צריך אלא כדי לקיים מצוות התלויות בה, ואם כן יכול הי' משה לבוא בורע בטענה חזקה שהשי"ת מחויב לסייעו לבוא לא"י לקיים את המצוות התלויות בה, כי תפלתו זכה בלי תערובת כוונה אחרת. וז"ש רש"י אעפ"י שיש להם לצדיקים לתלות במעשיהם הטובים, היינו שכל רצונם ובקשתם אינו אלא כדי לקיים מצוות השי"ת, ואם כן יש להם לתלות במעשיהם להבא היינו אותם שרצונם לעשות ואעפ"כ אינם מבקשים מאת הקב"ה אלא מתנת חנם:

שנת תרע"ג
ברש"י אעפ"י שיש להם לצדיקים לתלות במעשיהם הטובים אין מבקשים מאת המקום אלא מתנת חנם, עכ"ל. ויש להבין הלא ידוע שכל מה שהאדם צדיק ביותר ויודע את גדלות השי"ת הוא יודע ביותר שעדיין לא עשה מאומה לעומת חיובו נגד גדלות השי"ת, וכידוע ממעשה דרב סעדי' גאון שעשה תשובה בכל יום על קוצר עבודה דאתמול, כאשר השיג בכל יום חדשות בגדלות השי"ת, ובמדרש (פרשה זו) מכאן אתה למד שאין לברי' כלום אצל בוראו, וא"כ היתכן לומר שיש לצדיקים לתלות במעשיהם הטובים, אדרבה בעיניהם נדמה שעדיין לא עשו מאומה. וכ"ק זקיני האדמו"ר הגדול זצלה"ה מקאצק הגיד שהפירוש במעשים טובים שעתידין לעשות, עכ"ד. ואינו מובן שמקרא מלא הוא (משלי כ"ז א') אל תתהלל ביום מחר כי לא תדע מה ילד יום, ובבר"ר (פ' ע"ג סי' ט') תפסו על יעקב אבינו ע"ה שאמר וענתה בי צדקתי ביום מחר ממקרא זה, עיי"ש:

נראה לפרש דהנה במדרש שהקב"ה עצמו שומר ומקיים מצותיו, ובכך אם אדם רוצה לילך בדרך טובים ולעבוד עבודתו ית"ש הז בתורתו והן במצותיו כשם שמצוה

ד. אצל רבינו - זמ - ומהו צדקה

6

במד"ר (סי' י') הלכה אדם מישראל שהי קורא את שמע מהו שיהא מותר לו להמתין אחר קריאת שמע ואח"כ יתפלל וכו' ואם קרא ק"ש והתפלל מיד יהא מובטח שתפילתו נשמעת :

ונראה לפרש דהנה בפסוק (ו' ו') אשר אנכי מצוץ היום פירש רש"י לא יהיו בעיניך כדיוטגמא ישנה שאין אדם סופנה אלא כחדשה שהכל רצין לקראתה. ויש להבין דדיוטגמא חדשה שהכל רצין לקראתה היא לשמוע דבר החידוש שיש בה. ומה שייכת ק"ש לזה להיות רץ לקראתה כי כבר נודעת היא לכל ישראל. אך נראה דהנה יחוד הש"י באמרו ה' אחד היינו שאין עוד מלבדו ואפס ואין זולתו ואין מציאות בעולם אלא מציאותו וכל הנמצאים הם מאמיתת המצוא. והוה שבזוה"ק לכלל עצמו ביחודא. היינו שכל אדם יראה את עצמו כמי שאינו תופס מקום ואינו דוחה את האלקות במציאותו. כי מציאותו היא גמי רק מאמיתת המצוא. כי כל העולם ומלואו הוא רק אלקות. ובכוונה זו הנכונה מעורר

בקרבו התחדשות החיים להיות הוא עצמו מקור מים חיים כמ"ש (תהלים ל"ו י') כי עמך מקור חיים. וע"כ יכול כל איש ואיש למצוא חדשות תמיד בק"ש לפי מסת הרצון והריצה לקראתה. והיא ממש כדיוטגמא חדשה שהכל רצין לקראתה לשמוע החדשות שבקרבה :

והנה אמרו ז"ל (ברכות כ"ט.) העושה תפילתו קבע אין תפילתו תחנונים. ובש"ס (שם כ"ט:) מאי קבע וכו' רבה ורב יוסף דאמרי תרוייהו כל שאינו יכול לחדש בה דבר, פירש רש"י לשון קבע כהיום כן אתמול כן מחר, עכ"ל. והנה ידיעת הפכים אחד דכמו העושה תפילתו קבע אין תפילתו תחנונים. מובן להיפוך דבכח הק"ש שמעורר בעצמו כח ההתחדשות נעשית תפילתו תחנונים. ולשון תחנונים היא הלשון העשירית שבלשונות התפילה כבמדרש. ובלשון זו התפלל משה, והיא הגדולה שבתפילות על כן מובטח שתפילתו נשמעת :

10

10

3. נראה כפולה

8

במד"ר (איכה סוף פ"א) חטאו בכפלים ולקו בכפלים ומתנחמים בכפלים וכו'. נראה לפרש דהנה ירושלים נקראה יפה נוף משוש כל הארץ. ובמדרש (שמי"ר פ' ל"ו סי' ב') שלא הי' אחד מישראל מיצר כשהי' ביהמ"ק קיים למה שהי' אדם נכנס לשם מלא עוונות והי' מקריב קרבן ומתכפר לו אין שמחה גדולה מזו שהי' יוצא צדיק הוי יפה נוף משוש כל הארץ. ע"כ. וכמו שפירש כ"ק אבי אדמו"ר זצלה"ה הכתוב (תהלים נ"א) תגלגנה עצמות דכית. היינו עצמות שטהרת. שטהור מתרגם דכי. עכ"ד. והוא שמחה של מצוה : אך בפחותה כתיב (ירמ' י"א ט"ו) כי רעתכי אז תעלווי. והנה שלקחו השמחה של מצוה לשמחה של הוללות ורע. וזה חטאו בכפלים. שלא די שלא היתה להם שמחה מדבר קדושה, אלא עוד שלקחו לחיצוניות. וכא שפירש היהודי הקדוש זצ"ל מפרשיסחא הכתוב תחת אשר לא עבדת את ה' אלקיך בשמחה, היינו שהיית עוד בשמחה תמורת שהי' לך עכ"פ להצטער ולהתעצב על אשר לא עבדת את ה' אלקיך. ולפי דרכנו יש לפרש שהיית בשמחה חיצונית של הוללות בשביל שלא עבדת את ה'. ועשקת את השמחה של קדושה לחיצוניות :

וכן יש לפרש לקו בכפלים. היינו דכתיב (איכה ב' י"ז) וישמח עליך אויב הרים קרן צריך. היינו צרה כפולה שכל מה שהיו האויבים מריעים ומצירים לישראל נתוספה לאויבים שמחה, כי השמחה של ישראל נהפכה להיות לאויבים, ובכך כל מה שהרעו והתאכזרו ביותר לא נתקררה רוחם עליהם אלא היו להם לשמחה. והיו מהדרים ומשתוקקים שיבוא לידיהם להתאכזר עוד יותר. ושמחת האויבים עליהם היתה קשה עליהם יותר מצרתם. והוה הרים קרן צריך שקרנות צדיק נהפך לקרן צריך. וכמו שהחטא שלקחו הקדושה לחיצוניות. כן הי' העונש בכפלים, שהשמחה וקרן ישראל לא די שנעדרו מהם אלא עוד נתוספו על חשבון הצרים והאויבים :

9

וכן מתנחמים בכפלים. היינו דכתיב (ישעי' מ' ב') כי מלאה צבאה כי נרצה עונה. והיינו שהעוונות עצמם ישובו להיות לרצון ולריח ניחות. כאמרם ז"ל (יומא פ"ו) על תשובה מאהבה זדונות נעשו כזכיות. וכמו שהחטא והעונש הי' שנלקח מהקדושה וניתוסף על גבול הטומאה. הנחמה היא להיפוך שהעוונות שהם מצד החיצוניות והטומאה יתוספו על חשבון וגבול הקדושה. והיא הבטחה שיפתח לישראל היכל קאהבה. ויהי שמור לכל ילך ממנו לאהבה חיצונית אלא יתלהב לבם לה' ויעשו תשובה מאהבה שזדונות יעשו להם כזכיות. אמר כ"ר ב"ב :

10

10